

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Президії ТПП України
від 18 грудня 2014 р. № 44(5)

РЕГЛАМЕНТ
(нова редакція)

**засвідчення Торгово-промисловою палатою України
та регіональними торгово-промисловими палатами
форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили)**

1. ПРЕДМЕТ І СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1. Регламент засвідчення Торгово-промисловою палатою України (ТПП України) та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) (далі – Регламент) встановлює порядок засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) в системі ТПП України.

1.2. Регламент набирає чинності з 18 грудня 2014 року і діє на всій території України.

2. НОРМАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

2.1. Даний Регламент ухвалений на підставі:

Закону України від 02.12.1997 р. № 671/97-ВР «Про торгово-промислові палати в Україні» зі змінами, внесеними згідно із Законами від 10.01.2002 р. № 2921-III (2921-14), від 29.06.2010 р. № 2367-VI (2367-17), від 07.04.2011 р. № 3205-VI (3205-17), від 16.10.2012 р. № 5461-VI (5461-17), від 15.04.2014 р. № 1206-VII (1206-18), від 12.08.2014 р. № 1636-VII (1636-18), від 02.09.2014 р. № 1669-VII (1669-18),

що визначає компетенцію ТПП України та уповноважених нею регіональних торгово-промислових палат як єдиних органів із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) в Україні і встановлює перелік обставин форс-мажору (обставин непереборної сили);

Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980 р. (Віденська конвенція 1980 року);

Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV;

Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. № 436-IV;

Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI;

Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 р. № 185/94-ВР;

постанови Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 977 «Деякі питання державного резервного насінневого фонду»;

постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 р. № 1235 «Про затвердження переліку обставин, що свідчать про наявність загрози виникнення або накопичення податкового боргу, і доказів існування таких обставин»;

наказу Міністерства доходів і зборів України від 10.10.2013 р. № 577 «Про затвердження Порядку списання безнадійного податкового боргу платників податків»;

Закону України від 16.04.1991 р. № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність»;

Закону України від 24.06.2004 р. № 1877-IV «Про державну підтримку сільського господарства України»;

постанови Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21.06.1995 р. № 444 «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), що передбачають розрахунки в іноземній валюті»;

наказу Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 р. № 201 «Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)»;

Правил користування електричною енергією, затверджених постановою НКРЕ України від 31.07.1996 р. № 28 (у редакції постанови НКРЕ України від 17.10.2005 р. № 910), що регулюють питання засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) в окремих сферах.

3. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ, ТЕРМІНИ ТА СКОРОЧЕННЯ

3. Форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили)

3.1. Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а саме: загроза війни, збройний конфлікт або серйозна погроза такого конфлікту, включаючи, але не обмежуючись ворожими атаками, блокадами, військовим ембарго, дії іноземного ворога, загальна військова мобілізація, військові дії, оголошена та неоголошена війна, дії суспільного ворога, збурення, акти тероризму, диверсії, піратство, безлади, вторгнення, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, введення комендантської години, експропріація, примусове вилучення, захоплення підприємств, реквізиція, громадська демонстрація, блокада, страйк, аварія, протиправні дії третіх осіб, пожежа, вибух, тривалі перерви в роботі транспорту, регламентовані умовами відповідних рішень та актами державних органів влади, закриття морських проток, ембарго, заборона (обмеження) експорту/імпорту тощо, а також викликані винятковими погодними умовами і стихійним лихом, а саме: епідемія, сильний шторм, циклон, ураган, торнадо, буревій, повінь, нагромадження снігу, ожеледь,

град, заморозки, замерзання моря, проток, портів, перевалів, землетрус, блискавка, пожежа, посуха, просідання і зсув ґрунту, інші стихійні лиха тощо.

3.2. Не вважаються форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) фінансова та економічна криза, дефолт, зростання офіційного та комерційного курсів іноземної валюти до національної валюти, недодержання/порушення своїх обов'язків контрагентом боржника, відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язання товарів, відсутність у боржника необхідних коштів тощо.

3.3. Сертифікат (у певних договорах, законодавчих і нормативних актах згадується також як висновок, довідка, підтвердження) про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) **(далі – сертифікат)** – документ установленої ТПП України форми, який засвідчує настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), виданий ТПП України або регіональною торгово-промисловою палатою згідно з чинним законодавством, умовами договору (контракту, угоди тощо) та цим Регламентом.

3.4. Уповноважений орган – ТПП України або регіональна торгово-промислова палата, до якої звернувся заявник зі зверненням про засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).

3.5. Уповноважені особи – співробітники ТПП України, співробітники регіональних торгово-промислових палат, які внесені до Реєстру уповноважених осіб із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).

3.6. У цьому Регламенті застосовано такі скорочені назви, позначення та скорочення:

3.6.1. Заява – письмове звернення заявника за встановленою формою.

3.6.2. Заявник – компанія, підприємство, організація, установа, фірма тощо або фізична особа, зареєстрована як особа, яка займається підприємницькою діяльністю або належить до незалежних професій (резиденти); міжнародна організація, іноземна компанія, підприємство, організація, фірма тощо або фізична особа, зареєстрована в країні заснування бізнесу як особа, яка займається підприємницькою діяльністю або належить до незалежних професій (нерезиденти), фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства).

3.6.3. ТПП України – Торгово-промислова палата України.

3.6.4. Регіональні ТПП – регіональні торгово-промислові палати.

4. РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ТПП УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ТПП

4.1. Торгово-промислова палата України відповідно до ст. 14 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» здійснює засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) з усіх питань договірних відносин, інших питань, а також зобов'язань/обов'язків, передбачених законодавчими, відомчими нормативними актами та актами органів місцевого самоврядування, крім договірних відносин, в яких сторонами уповноваженим органом із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) визначено безпосередньо регіональну ТПП.

4.2. ТПП України уповноважує регіональні ТПП засвідчувати форс-мажорні обставини з усіх питань, що належать до компетенції ТПП України, крім засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), що стосуються зобов'язань за:

– умовами зовнішньоторговельних угод і міжнародних договорів України;

– умовами зовнішньоекономічних договорів, контрактів, типових договорів, угод, в яких безпосередньо передбачено віднесення такої функції до компетенції ТПП України;

– умовами договорів, контрактів, типових договорів, угод між резидентами України, в яких безпосередньо передбачено віднесення такої функції до компетенції ТПП України.

4.3. У випадку настання тимчасової неможливості виконання регіональною ТПП своєї функції із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), зокрема, відсутність фахівця, окупація території, настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) тощо дану функцію виконує ТПП України або інша регіональна торгово-промислова палата, найближча за розташуванням, якщо це не суперечить умовам договору, контракту, угоди тощо між сторонами, або за письмовою угодою сторін.

5. РЕЄСТР СЕРТИФІКАТІВ ПРО ФОРС-МАЖОРНІ ОБСТАВИНИ (ОБСТАВИНИ НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ), РЕЄСТР УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ

5.1. ТПП України веде єдиний Реєстр сертифікатів, виданих ТПП України та регіональними ТПП (Реєстр сертифікатів), про засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) та Реєстр уповноважених осіб.

5.2. Ведення Реєстру сертифікатів і Реєстру уповноважених осіб, передбачених ст.ст. 5.1, 5.5 цього Регламенту, здійснює департамент юридичного забезпечення ТПП України.

5.3. Уповноважена особа ТПП України, регіональної ТПП після розгляду заяви, підготовки сертифіката і до його видачі заявнику зобов'язана зареєструвати електронну версію сертифіката в Реєстрі сертифікатів із присвоєнням йому порядкового номера. Після отримання порядкового номера та видачі оригінала сертифіката заявнику один екземпляр підлягає зберіганню в уповноваженому органі, що видав сертифікат, і один депонується в ТПП України, термін зберігання яких становить 4 (чотири) роки з дня видачі.

5.4. Інформацію про внесені до Реєстру сертифікати може бути надано за заявою сторони за договором, контрактом, угодою, відповідного державного органу, якому законодавством України надано право отримання копій, витягів та/або вилучення документів.

5.5. Реєстр сертифікатів про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) обмежений для публічного доступу і підлягає використанню виключно для цілей внутрішнього обліку та контролю документів, виданих у системі ТПП України.

5.6. ТПП України веде єдиний Реєстр уповноважених осіб із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) (Реєстр уповноважених осіб), до якого вносяться прізвище, ім'я, по батькові такої особи, посада в ТПП України /в регіональній ТПП, знання мов, зразок підпису. Звільнення з посади тягне автоматичне виключення з Реєстру уповноважених осіб.

5.7. До Реєстру уповноважених осіб вносяться фахівці з вищою юридичною освітою та досвідом практичної роботи в юридичній сфері не менше 3 років, які мають свідоцтво про проходження відповідного курсу навчання в ТПП України, уповноважені відповідно до наказу Торгово-промислової палати України або регіональної ТПП на виконання функціональних обов'язків. ТПП України може встановлювати додаткові вимоги до кваліфікації щодо знання мов, досвіду юридичної діяльності в певних галузях, зовнішньоекономічній і міжнародній сферах.

5.8. ТПП України забезпечує регіональні ТПП методичними матеріалами, а також проводить навчання фахівців регіональних ТПП і підвищення кваліфікації осіб, допущених до розгляду заяв із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).

6. ПОРЯДОК ЗАСВІДЧЕННЯ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН (ОБСТАВИН НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ)

6.1. Підставою для засвідчення форс-мажорних обставин є наявність однієї або більше форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), перелічених у ст. 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» в редакції від 02.09.2014 року, а також визначених сторонами за договором, контрактом, угодою, типовим договором, законодавчими, відомчими та/чи іншими нормативними актами, які вплинули на зобов'язання таким чином, що унеможливили його виконання у термін, передбачений відповідно договором, контрактом, угодою, типовим договором, законодавчими та/чи іншими нормативними актами.

6.2. Форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) засвідчуються за зверненням суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб по кожному окремому договору, податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання яких стало неможливим через наявність зазначених обставин.

6.3. Заява за встановленою ТПП України формою про засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) (Додатки №№ 1, 2, 3 до Регламенту) подається за підписом керівника підприємства, організації та з відбитком печатки підприємства, або за його дорученням – довіреною особою. Заява фізичної особи подається за її підписом особисто або за її дорученням – довіреною особою.

6.3.1. У заяві, зокрема, вказуються, які саме зобов'язання за договором, контрактом, угодою та/або законом, нормативним актом не можуть бути виконані у встановлений термін внаслідок настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) з посиланням і наданням доказів таких обставин, початок їх виникнення і термін дії, які на думку заявника унеможливили виконання цих зобов'язань у встановлений договором, контрактом, угодою та/або законом, нормативним актом термін та інші відповідні відомості. У заяві зазначаються також телефонні номери для зв'язку, електронна адреса, спосіб отримання сертифіката (особисто, через уповноважену особу, кур'єрською чи звичайною поштою тощо).

6.4. Для засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) встановлюються наступні вимоги:

6.4.1. **Суб'єкти господарювання та фізичні особи (громадяни України, іноземці, особи без громадянства) за договірними зобов'язаннями** надають разом із заповненою заявою встановленої форми документи, передбачені в цій формі заяви (Додаток № 1 до Регламенту).

6.4.2. Суб'єкти малого підприємництва для отримання безкоштовно сертифіката про настання форс-мажорних обставин, незалежно від підстави виникнення зобов'язання (договірні зобов'язання, сільгоспвиробники, податкові зобов'язання тощо), разом із заповненою заявою встановленої форми, крім вказаних у ній документів, додатково надають документи, що підтверджують їх статус заявника як суб'єкта малого підприємництва.

6.4.3. Суб'єкти господарювання для отримання сертифіката про настання форс-мажорних обставин за податковими зобов'язаннями надають разом із заповненою заявою встановленої форми документи, передбачені в цій формі заяви (Додатки №№ 2, 3 до Регламенту).

6.4.4. Сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) разом із другим екземпляром підписаного сторонами акта виконаних робіт надсилається заявнику за поштовою адресою, зазначеною в заяві, або видається представнику заявника, уповноваженій особі, особисто (за наявності належним чином оформленої довіреності з повноваженнями на отримання сертифіката та підписання акта виконаних робіт) після надходження підтвердження про оплату послуги із засвідчення форс-мажорних обставин і підписання акта наданих послуг.

6.5. Тягар доказування настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) покладений на заявника.

Заявник несе відповідальність за повне та належне оформлення встановленої форми заяви для відповідної категорії заявників, достовірність викладених фактів, наданих документів, доказів, даних, вірність завірених ним копій згідно з чинним законодавством України.

Неналежне та неповне оформлення встановленої форми заяви для відповідної категорії заявників та/або ненадання документів, передбачених у цій заяві, є підставою для залишення заяви без розгляду з повідомленням про це заявника письмово.

6.6. Уповноважена особа приймає до розгляду заяви з доданим до неї повним відповідним комплектом документів, що пройшли вхідну реєстрацію з присвоєнням реєстраційного номера в ТПП України / регіональній ТПП.

6.7. Заява підлягає розгляду залежно від складності та обсягу документів протягом семи робочих днів із дня звернення суб'єкта господарської діяльності та протягом двадцяти одного робочого дня – з дня звернення фізичної особи.

6.8. Уповноважена особа ТПП України/регіональної ТПП має право:

– вимагати від заявника подання оригіналів документів для огляду, додаткових даних, документів, пояснень, доказів настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) і т.ін.;

– відкласти розгляд заяви на два календарні тижні для надання заявником додаткових документів, пояснень тощо, повідомивши його про це письмово;

– продовжити за клопотанням заявника встановлений термін для надання додаткових пояснень, документів, доказів;

– залишити без розгляду заяву, у разі невиконання вимог про надання додаткових пояснень, документів, доказів у встановлений термін, з повідомленням про це заявника письмово.

6.9. Надані заявником документи для засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) мають свідчити про:

– надзвичайність таких обставин (носять винятковий характер і знаходяться за межами впливу сторін);

– непередбачуваність обставин (їх настання або наслідки неможливо було передбачити, зокрема на момент укладення відповідного договору, перед терміном настання зобов'язання або до настання податкового обов'язку);

– невідворотність (непереборність) обставин (неминучість події/подій та/або її/їх наслідків);

– причинно-наслідковий зв'язок між обставиною/подією і неможливістю виконання заявником своїх конкретних зобов'язань (за договором, контрактом, угодою, законом, нормативним актом, актом органів місцевого самоврядування тощо).

6.10. За результатами розгляду документів ТПП України / регіональна ТПП видає сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили).

6.11. Сертифікат встановленої форми про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) видається заявнику на бланку Торгово-промислової палати України / регіональної ТПП (Додаток № 4 до Регламенту).

6.12. Сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили), після його внесення до Реєстру сертифікатів і підготовки тексту, роздруковується на бланку Торгово-промислової палати України / регіональної ТПП, що проводить засвідчення форс-мажорних обставин, і підписується уповноваженою особою, яка прийняла рішення про засвідчення форс-мажорних обставин, і відповідно першим віце-президентом або віце-президентом ТПП України / президентом, першим віце-президентом або віце-президентом регіональної ТПП. На сертифікаті ставиться печатка ТПП України / регіональної ТПП.

6.13. Сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) видається українською або російською мовою, за бажанням заявника, з зазначенням про це в заяві. Відповідно до

звернення заявника сертифікат може бути видано додатково іноземною мовою (мовою договору, контракту, угоди), з зазначенням про це в заяві.

6.14. У разі, якщо за результатом розгляду заяви і наданих документів вбачається, що форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) відсутні, відсутні підстави/умови для засвідчення передбачені п. 6.9 Регламенту) і т.п., ТПП України / регіональна ТПП надсилає заявникові відповідь про відмову в засвідченні форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) за встановленою формою (Додаток № 5 до Регламенту).

6.15. У разі залишення заяви без розгляду в порядку, передбаченому ст. ст. 6.5, 6.8 Регламенту, заявник вправі повторно звернутись до ТПП України / регіональної ТПП після виправлення тих недоліків, які були вказані у відповіді про залишення заяви без розгляду.

7. ТАРИФИ, ПОРЯДОК ЇХ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

7.1. Засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) належить до статутних функцій Торгово-промислової палати України, регіональної ТПП, послуги з надання якої здійснюються згідно з встановленими тарифами.

7.2. Тарифи на послуги із засвідчення форс-мажорних обставин є єдиними для застосування в системі ТПП України.

7.3. Тарифи на послуги із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) затверджуються Президією ТПП України і передбачають звичайний, терміновий порядок розгляду заяви і видачі сертифіката про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та/або видачу сертифіката додатково іноземною мовою, за бажанням заявника.

7.4. При терміновому порядку розгляду заяви і видачі сертифіката вартість послуги визначається з урахуванням коефіцієнта «2».

7.5. При видачі сертифіката іноземною мовою застосовується коефіцієнт «3».

7.6. При терміновому порядку розгляду заяви і видачі сертифіката додатково іноземною мовою вартість послуги визначається з урахуванням коефіцієнта «5».

7.7. Розгляд заяв про оскарження сертифікатів форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) й оскарження відмов у їх видачі здійснюється Регламентним комітетом при ТПП України на оплатній основі.

8. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ

8.1. Уповноважена особа несе одноособово відповідальність за рішення щодо засвідчення форс-мажорних обставин/відмови у його видачі. Керівник ТПП України, регіональної ТПП, що підписав сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) несе разом з уповноваженою особою відповідальність за дотримання РЕГЛАМЕНТУ і належне оформлення сертифікатів (висновків) про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили).

8.2. Координацію щодо виконання цього Регламенту в системі ТПП України, ведення Реєстру сертифікатів та Реєстру уповноважених осіб, організація навчання, стажування, підвищення кваліфікації, проведення семінарів для уповноважених осіб із засвідчення форс-мажорних обставин здійснює директор департаменту юридичного забезпечення Торгово-промислової палати України.

8.3. Контроль за дотриманням і правильністю застосування тарифів на надання послуг із засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) в системі ТПП України здійснює фінансово-економічний департамент ТПП України.